

РЕЗОЛЮЦІЯ 2198 (2018)

Гуманітарні наслідки війни в Україні¹

Парламентська Асамблея Ради Європи

Джерело – обговорення Асамблеї, що відбулося 23 січня 2018 року (4-те засідання) (див. Док. 14463, доповідь Комітету з міграції, біженців і переміщених осіб, доповідач: Пан Егідіус Варейкіс).

Текст ухвалено Асамблеєю 23 січня 2018 року (4-те засідання). Див. також Рекомендацію 2119 (2018).

1. Парламентська асамблея стурбована гуманітарною ситуацією, що постала як наслідок нинішньої війни Росії проти України, яка відбувається в окремих районах Донецької та Луганської областей, а також окупації та анексії Криму Російською Федерацією. Понад 4 мільйони людей потребують гуманітарної допомоги. Більше ніж 10 тисяч осіб загинуло під час збройного конфлікту. Кількість поранених під час війни осіб перевищує 24 тисячі. Окрім того, понад 1,6 мільйона осіб є внутрішньо переміщеними особами, а ще півмільйона осіб шукають притулку в інших країнах (переважно – у Російській Федерації). Асамблея закликає всі держави-члени активізувати політичну співпрацю з метою завершення цього конфлікту та припинення страждання цивільного населення.

2. Асамблея особливо занепокоєна тривожною гуманітарною ситуацією в окупованих районах Донецької та Луганської областей, що загострюється обмеженнями, запровадженими незаконними збройними формуваннями щодо свободи пересування та гуманітарного доступу. Населення в цих районах страждає від відсутності безпеки, від проблем із водопостачанням та енергопостачанням, доступом до соціальних пільг та медичної допомоги.

3. Асамблея приймає до уваги новий закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях», прийнятий Верховною Радою України 18 січня 2018 року. Цей закон визначає державну політику відновлення суверенітету України над тимчасово окупованими територіями, сприяє захисту прав і свобод громадян України, які мешкають на цих територіях у Донецькій та Луганській областях, у т.ч. задовольняючи їхні соціальні, економічні та культурні потреби, а також захищає права громадян України на їхнє майно на тимчасово окупованих територіях.

4. Асамблея висловлює жаль у зв'язку із тим, що після прийняття Резолюції 2067 (2015) про обмін полоненими та про їхнє звільнення під час війни в Україні не було досягнуто значного прогресу. Процес обміну полоненими особами набув яскравого політичного забарвлення; його заблокували представники незаконних збройних формувань Донецької та Луганської областей на рівні робочої групи з гуманітарних питань Мінської тристоронньої контактної групи в Україні.

¹ © Переклад українською здійснено проектом Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб», 2018, і він не є зобов'язальним для Європейських інституцій.

© Council of Europe Project «Strengthening the Human Rights Protection of Internally Displaced Persons in Ukraine», 2018. This translation does not bind the European institutions.

Відсутній механізм, який би надавав підтримку звільненим із полону особам або сім'ям осіб, що перебувають у полоні. Асамблея вітає зусилля української влади щодо вирішення питання полонених осіб шляхом одностороннього звільнення деяких із них. Водночас Асамблея вітає довгоочікуваний обмін полоненими особами між Києвом та групою під керівництвом Росії, що відбувся в грудні 2017 року, та закликає всі сторони продовжувати переговорний процес із метою надання можливості всім полоненим у найкоротші терміни повернутися додому.

5. Асамблея висловлює жаль у зв'язку із тим, що Російська Федерація продовжує ігнорувати Резолюцію 2133 (2016) та не виконала жодного із запитів, скерованих до російських органів влади.

6. За оцінками Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ) із початку війни безвісти зникло понад 1500 осіб, а ще 650 випадків залишаються невирішеними. Асамблея вітає подання до Верховної Ради проекту Закону про правовий статус осіб, зниклих безвісти, та сподівається на його швидке ухвалення. Вона також висловлює свою вдячність МКЧХ за допомогу цієї організації сім'ям осіб, зниклих безвісти, а також за важливу роботу із відстеження, ексгумації, виявлення залишків та збирання судово-медичної інформації.

7. Асамблея рішуче засуджує російську політику зміни демографічного складу населення незаконно анексованого Криму через змушування проукраїнського населення та, зокрема, кримських татар залишати свою батьківщину й одночасного збільшення рівня міграції російського населення на півострів, та закликає Російську Федерацію покласти край цим репресіям. Асамблея наголошує, що таку російську політику потрібно вважати порушенням статті 49 Женевської конвенції IV, згідно із якою заборонено здійснювати індивідуальне чи масове переселення або депортацію осіб, що перебувають під захистом, із окупованої території на територію окупаційної держави або на територію будь-якої іншої держави, незалежно від того, окупована вона чи ні. З початку окупації, що відбулася у 2014 році, на території Криму зникло 44 українця: шістьох із них було знайдено мертвими, 17 було звільнено з-під варти, двох осіб було засуджено, а ще 19 осіб досі вважають зниклими безвісти. Проблема приватної власності в Криму набула значних масштабів, особливо для осіб, які придбали свої будинки або квартири до початку російської окупації. Близько 600 осіб у Севастополі отримали рішення суду про скасування їхніх договорів купівлі-продажу. Ця практика є грубим порушенням міжнародного гуманітарного права.

8. Асамблея вважає, що ситуація людей, які були переміщені внаслідок війни та анексії Криму Російською Федерацією, залишається ключовою проблемою для уряду України. Вона також переконана, що ухвалення комплексної стратегії для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), забезпечення їхніх політичних та соціальних прав, а також їхня інтеграція повинні бути одними із пріоритетних завдань уряду.

9. Відтак Асамблея закликає всі сторони конфлікту:

9.1. поважати цивільний характер інфраструктури й забезпечити захист цивільних осіб та їхній повний доступ до основних послуг;

9.2. звільнити й обміняти всіх військовополонених та осіб, затриманих під час війни, а також здійснити обмін останками всіх загиблих;

9.3. надавати сім'ям зниклих осіб необхідну допомогу в пошуку та, за відповідних обставин, у виявленні останків їхніх близьких у тісному співробітництві із МКЧХ;

9.4. створити спільну робочу групу для вирішення проблеми зниклих осіб та забезпечити ефективне функціонування такої групи, до такої групи входять представники України, Російської Федерації, МКЧХ та незаконних збройних формувань Донецької та Луганської областей;

9.5. вживати невідкладних заходів для позначення всіх територій, забруднених вибухонебезпечними залишками війни, та організувати спеціальні операції щодо їхнього вивезення;

9.6. відкрити нові контрольні пункти в'їзду-виїзду, зокрема контрольний пункт в'їзду-виїзду в Золотому, що в Луганській області.

10. Асамблея закликає російські органи влади:

- 10.1. припинити всіляку фінансову та військову підтримку незаконних збройних формувань у Донецькій та Луганській областях;
- 10.2. припинити визнання паспортів та інших документів, у т.ч. судових рішень та документів, що підтверджують права власності та видані на територіях, контрольованих незаконними збройними формуваннями в Донецькій та Луганській областях;
- 10.3. дотримуватися всіх своїх зобов'язань відповідно до застосовного міжнародного права як держави-окупанта та забезпечувати повагу прав людини, гарантувати безпеку усіх осіб, які проживають в окупованому Криму;
- 10.4. скасувати заборону Меджлісу кримськотатарського народу відповідно до рішення Міжнародного суду ООН з питань застосування тимчасових заходів у справі «Україна проти Росії» (19 квітня 2017 року), а також заборону в'їзду її керівників, оскільки Меджліс є законним самопредставницьким органом кримськотатарської громади;
- 10.5. звільнити всіх українських в'язнів, схоплених та ув'язнених у Російській Федерації та анексованому Криму в контексті війни, поважаючи їхні права та свободи, а до моменту їхнього звільнення – дозволити здійснювати контроль за їхнім станом здоров'я та умовами тримання з боку незалежних міжнародних спостерігачів та міжнародних організацій;
- 10.6. забезпечити міжнародним організаціям, міжнародним органам моніторингу та неурядовим організаціям із прав людини безперешкодний доступ до анексованого Криму;
- 10.7. використувувати свій вплив на збройні формування, що контролюють території Донецької та Луганської областей, для того щоб закликати до звільнення всіх захоплених осіб;
- 10.8. припинити політику зміни демографічного складу населення в анексованому Криму шляхом переміщення власного населення з російської території на півострів;
- 10.9. відмовитися від примусової видачі російських паспортів громадянам України, які проживають в анексованому Криму, і зупинити насильницьку депортацію громадян України без російських паспортів з анексованого Криму;
- 10.10. повністю виконати всі вимоги, викладені в Резолюціях Асамблеї 2132 (2016) та 2133 (2016) про припинення військової агресії проти України та відновлення її територіальної цілісності;
- 10.11. повністю виконати всі вимоги, викладені в резолюціях Асамблеї 1990 (2014), 2034 (2016) та 2063 (2015), із метою забезпечення прав меншин у Криму.

11. Асамблея закликає українські органи влади:

- 11.1. узгодити Кримінальний кодекс та Кримінальний процесуальний кодекс України із положеннями міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права;
- 11.2. якнайшвидше ратифікувати Римський статут Міжнародного кримінального суду, що дозволить провести ефективне розслідування конкретних випадків порушень міжнародного гуманітарного права під час війни в Україні;
- 11.3. звільнити всіх російських в'язнів та осіб, затриманих незаконними збройними угрупованнями Донецької та Луганської областей і ув'язнених в Україні в контексті війни, поважаючи їхні права та свободи, а до моменту їхнього звільнення – дозволити здійснювати контроль за їхнім станом здоров'я та умовами тримання з боку незалежних міжнародних спостерігачів;
- 11.4. переглянути Закон «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях» із метою його узгодження із Мінськими угодами та повністю забезпечити надання соціального захисту й задоволення основних гуманітарних потреб цивільного населення на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей;
- 11.5. на законодавчому рівні узгодити гуманітарні заходи із розмінування;
- 11.6. переглянути Закон про гуманітарну допомогу для полегшення надання гуманітарної допомоги на територіях, що постраждали від війни;
- 11.7. надавати необхідні фінансові ресурси місцевим адміністраціям, відповідальним за допомогу ВПО та іншим жертвам війни;
- 11.8. ухвалити урядову програму надання допомоги сім'ям зниклих та полонених осіб під час війни в Україні, а також сім'ям осіб, затриманих та ув'язнених російськими органами влади в анексованому Криму та на території Російської Федерації в контексті війни;

11.9. розробити, затвердити та профінансувати Державну програму психологічної допомоги військовим та цивільним особам, які страждають від посттравматичного стресового розладу;

11.10. розробити національний механізм компенсації жертвам серед цивільного населення, які постраждали під час війни або чий член сім'ї загинув під час конфлікту;

11.11. створити механізми забезпечення права голосувати внутрішньо переміщеним особам на всіх виборах, у тому числі на місцевому рівні;

11.12. надавати громадянам України інформацію про процедури легалізації та міжнародної охорони мігрантів і шукачів притулку в Європі;

11.13. забезпечити право на адекватне житло та вирішення житлових питань як невід'ємну частину сталих рішень для внутрішньо переміщених осіб, у т.ч. ухвалення законодавчої бази для запровадження та імплементації різноманітних житлових програм;

11.14. спростити процедуру отримання соціальних та пенсійних виплат шляхом від'єднання їх від процесу реєстрації ВПО, зокрема через внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України № 365, 505 та 637, а також інших відповідних нормативних актів;

11.15. запровадити адміністративні процедури для громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях, із метою відновлення їхньої цивільної документації;

11.16. розробити механізм забезпечення прав людей, які полишили Україну після початку війни 2014 року, і, зокрема, забезпечити, щоб вони не перебували під загрозою відсутності громадянства.

12. Асамблея просить Банк розвитку Ради Європи створити доступні кредитні програми, які можна буде використовувати для підтримки житлових проектів для вразливих верств населення України, у т.ч. ВПО, які потребують постійного житла, проектів реконструкції, а також медичних та освітніх закладів у найбільш зруйнованих районах.

13. Асамблея закликає уряд України розглянути можливість приєднання до Банку розвитку Ради Європи, а до цього – співпрацювати з іншими державами-членами Банку під час розробки проектів допомоги для підтримки житлових потреб ВПО в Україні.

14. Асамблея закликає держави-члени Ради Європи забезпечити справедливий та недискримінаційний розгляд заяв про міжнародний захист громадян України в Європі, враховуючи всі індивідуальні обставини, зокрема конкретні потреби вразливих людей, які рятуються від війни або репресій.

15. Асамблея закликає міжнародне співтовариство скликати міжнародну гуманітарну конференцію щодо України з метою збільшення фінансування плану надання гуманітарної допомоги та розробки стратегій координації гуманітарної допомоги.